

at oplyse Sagen; lad os f. Ex. forudsætte, at Fællessforsamlingen gav en Toldlov, hvorved der indførtes visse Arrestationer og Huusundersøgelser, som stode i Strid med det hidtil Bestaaende; nu skulde Loven anvendes i Danmark, og den maatte jo komme her til Anvendelse. Enhver af Rigsraadet givne Lov er jo kun Fællessag, saalænge Loven gives, i dens Anvendelse er den særlig Lov og ligesaa gyldig som enhver særlig Lov; for de fælles Love haves jo ikke andet Territorium end Territoriet i de enkelte Landsdele. Naar nu Spørgsmaalet kommer for Retten, hvorledes stiller Sagen sig saa? Retten vil da svare: Da det Resultat, der vilde fremkomme ved Anvendelse i dette Tilfælde af nærværende Lov, staaer i Strid med Grundloven, kan denne Lov heller ikke komme til Anvendelse i dette, samme Tilfælde, det kan ikke forudsættes at have været den lovgivende Magts Mening, at den skulde komme til Anvendelse i et saadant Tilfælde. Ingen Lov kan faae Gyldighed, der strider mod Grundloven, naar Retten seer sig for; den siger ikke, at Loven er grundlovstridig, men den siger, at dens Anvendelse i et givet Tilfælde vilde lede til et grundlovstridigt Resultat, og at den som Følge deraf ikke kan komme til Anvendelse paa det foreliggende Tilfælde. Naar en Part da vilde sige: men saa kan Loven jo aldrig komme til Anvendelse; saa maa Rettens Svar blive: dermed har jeg ikke at gjøre, gaar derom til Regjeringen og Rigsdagen; det kommer ikke mig ved, jeg har blot at applicere Loven paa det enkelte foreliggende Factum og at undersøge, om det frembragte Resultat staaer i Harmonie med de bestaaende Grundlove. — Det forekommer mig saaledes at være indlysende, at saalænge Sagen foreligger i nærværende Skikkelse, vil den aldrig kunne gaae igjennem; der vil imidlertid være flere andre Maader der hjælper Sagen frem paa. Det er jo let at see, at naar man f. Ex. tager Forordningen af 8de Martz 1787 til Udgangspunkt, saa kunde man maaskee uden stor Vanskelighed tænke sig dens Bestemmelser forandrede saaledes, at Bonden fik sikret en saadan Erstaining, der var udlagt til Jordens Forbedring, at han ikke blev hindret i sin frie Virksomhed, men kunde bringe Produktet af Jorden

til det højeste Maal, uden Frygt for Tab og til Gavn for sig selv og Alle. Et saadant Resultat vil man maaskee ogsaa kunne naae ved et velordnet Forpagningssystem paa et længere Aaremaal. Maaskee der ogsaa kunde være en anden Combination mulig af flige Foranstaltninger, forbundet med enkelte Træk i det nærværende Lovforslag, og som var at foretrække med Hensyn til Ordningen af dette Forhold. Men for enhver Undersøgelse, der blot gaar i en almindelig Rening, staaer jo dette Lovforslag i Veien som en uovervindelig Hindring. Jeg troer det vilde være muligt at frembringe en Lov, som ikke krænkede Gode eiernes Ret, som Ingen kunde have Noget, idet Mindste ikke noget Begrundet, at indvende imod; men det synes umuligt at skaffe en rolig Overveielse Gehør, saalænge dette Lovforslag foreligger. Da Regjeringen indførte Ophevelse af Fællesskabet og Udskifning, kort sagt, den hele Række af Landbolove, der have været til saa stort Held for Landet, saa fandt alle Parter sig deri, fordi alle Parter vandt ved dem; men for nu at naae et lignende Resultat hindres man ved dette ulykkelige Forslag, som fra sin første Begyndelse har været juridisk slet. Jeg indrømmer, at den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgfreds (Monrad), som først har bragt denne Sag paa Bane, vel ikke saaledes, som det nu foreligger — idet det er ganske rigtigt, hvad den høitærede Indenrigsminister har bemærket, at denne Sag, dette Forslag er aldeles forkvælet — har stor Fortjeneste af at have bragt denne Sag frem, thi den er af en saa stor Betydning, at den ikke kan og ikke vil komme til at hvile, førend den er bragt tilende; men han har ikke været den juridiske voren fra Begyndelsen af. Den afvøde Justitiarius i Høiesteret (S. E. Larsen) havde sat paa Sagen, og naar man gjennemlæser de Forandringer, som han vilde have gjort, men som han ikke fik sat igjennem, da Strømmen var ham imod, saa vil man komme til den Slutning, at hvis man havde gaaet den af ham foreslaaede Vej, saa vilde man gradvæis være kommen længere bort fra det egentlige Forslag, indtil Sagen kunde have været ført videre. Naar det kunde blive muligt at nedlægge en Commission efter Grundlovens § 50,